

รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยว โดยชุมชนบริเวณลุ่มน้ำโขง จังหวัดอุบลราชธานี*

The Model of Community-Based Tourism Management in Mekong River Basin of Ubon Ratchathani Province

¹อนูรักษ์ ประทุมชาติ, จตุรงค์ ศรีวงษ์วรรณะ และ กิติรัตน์ สีหพันธ์
¹Anooruck Phatoomchat, Jaturong Sriwongwana and Kitirat Sihaban
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
Ubon Ratchathani Rajabhat University, Thailand.
¹Corresponding Author. Email: anooruck12@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบริเวณลุ่มน้ำโขงจังหวัดอุบลราชธานี กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนบริเวณลุ่มน้ำโขง จำนวน 60 คน ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาาร่างรูปแบบ จำนวน 12 คน และผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินรูปแบบ จำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม แบบบันทึกการสนทนากลุ่มและแบบประเมิน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบฯ มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ การดำเนินการและเงื่อนไขความสำเร็จ ดังนี้ 1) หลักการ คือ การดำเนินการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนในด้านการมีส่วนร่วมและสร้างเครือข่าย ด้านการพัฒนาสิ่งดึงดูดใจด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากร และด้านการสร้างประโยชน์แก่ชุมชน 2) วัตถุประสงค์ เพื่อบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนในด้านการมีส่วนร่วมและสร้างเครือข่าย การพัฒนาสิ่งดึงดูดใจ การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก การอนุรักษ์ทรัพยากร และการสร้างประโยชน์แก่ชุมชน

3) การดำเนินการ และ 4) เงื่อนไขความสำเร็จ ได้แก่ ชาวชุมชนต้องให้ความสำคัญและร่วมมือในการจัดการ
ท่องเที่ยว ผู้นำชุมชนต้องเสียสละและเห็นความสำคัญของทรัพยากร การท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องได้รับการ
บรรจุในแผนพัฒนาจังหวัด และภาครัฐต้องให้การส่งเสริมทางด้านนโยบายและงบประมาณอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: การบริหารจัดการการท่องเที่ยว; การท่องเที่ยวโดยชุมชน; กลุ่มน้ำโขง; จังหวัดอุบลราชธานี

Abstract

The research aimed to study a management model for community based tourism in Mekong communities, Ubon Ratchathani province. The target group of the study consisted of 60 stakeholders, 12 experts to consider draft of model and 17 professionals to evaluate model. The research instruments were questionnaires, focus groups and model evaluation. Collected data were analyzed by using mean, standard deviation, and content analysis.

The research findings were as follows: The model comprised 4 elements including principle, objective, operation and success condition. 1) Principle referred to the participation of the participants in the community based tourism management in participation and networking, development of attractiveness, facility development, resource conservation and benefits for the community. 2) Objective was to manage the community based Tourism in the aforementioned aspects. 3) Operation consisted 4) Success conditions involved the following: the people in the community must pay attention and cooperate in tourism management, the leaders had to sacrifices and see the importance of resources, community based tourism must be packed in the provincial development plan, and the government sector must continue to promote policies and budgets.

Keywords: Tourism Management; Community based Tourism; Mekong; Ubon Ratchathani

บทนำ

การท่องเที่ยวนับว่าเป็นอุตสาหกรรมภาคบริการที่มีบทบาทสำคัญของประเทศไทย สามารถสร้างรายได้โดยมีมูลค่าเป็นอันดับหนึ่งของการค้าบริการรวมของประเทศ และยังเป็นอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดธุรกิจที่เกี่ยวข้องอีกมากมาย เช่น โรงแรม ที่พัก ภัตตาคาร ร้านอาหาร ร้านจำหน่ายของที่ระลึกการคมนาคมขนส่ง เป็นต้น ซึ่งก่อให้เกิดการลงทุน การสร้างงาน และการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นโดยในแต่ละปีสามารถสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศในรูปแบบเงินตราต่างประเทศและสร้างกระแสเงินหมุนเวียนภายในประเทศจำนวนมาก ซึ่งในปี พ.ศ. 2560 ที่ผ่านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยสามารถสร้างรายได้รวมได้ถึง 2.76 ล้านล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 20 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (จีดีพี) แบ่งเป็นรายได้รวมจากนักท่องเที่ยวต่างชาติรวมทั้งสิ้นประมาณ 1.8 ล้านล้านบาท (ขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2559 ร้อยละ 11.66) จากนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวจำนวนทั้งสิ้นประมาณ 35 ล้านคน (ขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2559 ร้อยละ 8.77) และรายได้จากนักท่องเที่ยวไทยที่ท่องเที่ยวภายในประเทศรวมทั้งสิ้นประมาณ 9.6 แสนล้านบาท (ขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2559 ร้อยละ 5.42) จากการท่องเที่ยว 152 ล้านครั้ง (ขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2559 ร้อยละ 4.39) ส่วนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีจำนวนมากที่สุด 10 อันดับแรก ประกอบด้วย จีน มาเลเซีย เกาหลี ลาว ญี่ปุ่น อินเดีย รัสเซีย สหรัฐอเมริกา สิงคโปร์ และสหราชอาณาจักร ตามลำดับ โดยนักท่องเที่ยวจีนยังคงมีสัดส่วนมากถึงเกือบ 1 ใน 3 ของนักท่องเที่ยวต่างชาติทั้งหมด ขณะที่นักท่องเที่ยวที่สร้างรายได้สูงสุด 10 อันดับแรก ประกอบด้วย จีน รัสเซีย มาเลเซีย สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร เกาหลี ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย อินเดีย และเยอรมนี ตามลำดับ (Prachachat, 2017) สำหรับแนวโน้มในปี พ.ศ. 2561 นี้ คาดว่าประเทศไทยจะมีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามาทั้งหมดรวมกว่า 37 ล้านคน และจะสร้างรายได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยรวมประมาณ 3 ล้านล้านบาท หรือขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 9 แบ่งเป็นรายได้จากตลาดต่างประเทศที่ 2 ล้านล้านบาท หรือขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 9.4 และรายได้จากตลาดคนไทยเที่ยวในประเทศที่ราว 1 ล้านล้านบาท หรือขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.16 (362 degree, 2017) จากการขยายตัวที่เพิ่มขึ้นนี้จึงต้องมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

การบริหารจัดการการท่องเที่ยวของประเทศไทยนั้นได้เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2502 ที่รัฐบาลในสมัยนั้นได้มีการจัดตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยขึ้น เพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศอย่างจริงจัง และเพื่อให้เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศรัฐบาลจึงได้กำหนดให้การท่องเที่ยวเป็นวาระแห่งชาติ พร้อมทั้งได้กำหนดกลยุทธ์และมาตรการพัฒนาศักยภาพของประเทศเพื่อรองรับการท่องเที่ยวให้เป็นรูปธรรมทั้งในด้านการประชาสัมพันธ์ การอำนวยความสะดวก ความปลอดภัย และทรัพยากรให้มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว อีกทั้งในส่วนของนโยบายของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาที่ได้กำหนดแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติและยุทธศาสตร์การพัฒนาก่อการท่องเที่ยวในด้านต่างๆ ทั้งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก และฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวให้มีศักยภาพ รวมทั้งการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ต้องอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวชุมชนให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ และฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่น กระจายอำนาจและจัดสรรผลประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม (Ministry of Tourism and Sports, 2011)

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-based Tourism: CBT) ของประเทศไทยในปัจจุบันกำลังเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น จากการมีข้อได้เปรียบที่เป็นจุดแข็งและโอกาสที่สำคัญ คือ การมีทรัพยากรท่องเที่ยวอย่างหลากหลายทั้งทางธรรมชาติ ศิลปะ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ตลอดจนวิถีชีวิต ชุมชนของภูมิภาคต่างๆ เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เน้นถึงความยั่งยืนของ สังคม วัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่น โดยชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของ สามารถกำหนดทิศทางการท่องเที่ยวด้วยตนเองและมีสิทธิในการจัดการดูแล รวมทั้งการจัดการแบบมีส่วนร่วมที่ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมทั้งในการตัดสินใจ การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์และการประเมินผล ตั้งแต่ต้นจนจบสิ้นกระบวนการ โดยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยตรง มีการนำเอาทรัพยากรท่องเที่ยวชุมชนที่มีอยู่ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ หรือศิลปวัฒนธรรม มาใช้เป็นฐานในการจัดการท่องเที่ยวภายใต้กรอบแนวคิดการจัดการอย่างยั่งยืน ที่มีการผสมผสานพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวกับการพัฒนาด้านสังคม และการคุ้มครองด้านสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งคำนึงถึงความสามารถในการรองรับของธรรมชาติในพื้นที่เป็นรูปแบบของการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Office of National Economics and Social Development Board, 2007)

การท่องเที่ยวโดยชุมชนถือเป็นอีกรูปแบบการท่องเที่ยวหนึ่งที่สนับสนุนชุมชนในการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม การดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น การร่วมรับประโยชน์จากการท่องเที่ยว และสิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวกับท้องถิ่น เพื่อยกระดับคุณภาพการดำเนินงานท่องเที่ยวในชุมชนให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้นทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้นใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้คุณค่า มีการบำรุงรักษา เพื่อจะได้มีทรัพยากรคงอยู่กับชุมชนอย่างยั่งยืน แต่การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในปัจจุบันก็มีจุดอ่อนที่สำคัญคือการขาดฐานข้อมูลที่จำเป็นในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งจากนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยังมีลักษณะไปตามกระแส ขาดการคำนึงถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ความเข้าใจของคนในชุมชน และความพร้อมของท้องถิ่นในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น (Department of Tourism, 2012) รวมทั้งการท่องเที่ยวโดยชุมชนลุ่มน้ำโขงจังหวัดอุบลราชธานี

แม่น้ำโขงเป็นแม่น้ำนานาชาติที่ไหลผ่านประเทศจีน เวียดนาม ลาว ไทย กัมพูชา และไหลลงสู่ทะเลจีนใต้ ที่ประเทศเวียดนาม คิดเป็นระยะทางยาวกว่า 4,909 กิโลเมตร มีพื้นที่ราบลุ่มสองฝั่งแม่น้ำโขงครอบคลุมอาณาเขต 810,000 ตารางกิโลเมตร และมีประชากรอาศัยอยู่ประมาณ 255 ล้านคน แม่น้ำโขงถือเป็นแม่น้ำที่ยาวที่สุดในอุษาคเนย์ (อันดับที่ 10 ของโลก) ซึ่งบริเวณนี้อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ อีกทั้งยังเป็นจุดศูนย์กลางในการเชื่อมโยงติดต่อระหว่างภูมิภาคเอเชียใต้ เอเชียตะวันออก และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นานาชาติต่างก็ได้เล็งเห็นความสำคัญของลุ่มน้ำโขง จึงได้ก่อให้เกิดโครงการพัฒนาความ

ร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion: GMS) ซึ่งมีความร่วมมือ 9 สาขา และหนึ่งในนั้นก็คือการท่องเที่ยวซึ่งมีประเทศไทยเป็นสมาชิกด้วย (Oknation, 2018) ในส่วนของประเทศไทยนั้นจังหวัดอุบลราชธานีเป็นหนึ่งในจังหวัดที่แม่น้ำโขงไหลผ่าน ทำให้บริเวณนี้มีความอุดมสมบูรณ์ ทั้งทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมที่ก่อให้เกิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบริเวณลุ่มน้ำโขง ประกอบกับจังหวัดอุบลราชธานีก็มีศักยภาพรองรับการท่องเที่ยวจากการที่มีโรงแรมที่พักจำนวนมาก และการคมนาคมขนส่งสะดวกสบาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีสนามบินนานาชาติอุบลราชธานี จึงทำให้จังหวัดอุบลราชธานีเป็นเมืองท่องเที่ยวที่น่าสนใจจังหวัดหนึ่งในภูมิภาคนี้ (Ubon Ratchathani Tourism and Sports Office, 2014)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าวและจากการสำรวจเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ยังไม่ปรากฏงานที่ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบริเวณลุ่มน้ำโขงจังหวัดอุบลราชธานี และยังไม่ปรากฏว่ามีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบริเวณลุ่มน้ำโขงอย่างเป็นรูปแบบที่ชัดเจน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบริเวณลุ่มน้ำโขงจังหวัดอุบลราชธานี โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เป็นแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อธุรกิจการท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี ชุมชนที่มีการจัดการการท่องเที่ยว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและจังหวัดอื่นที่มีบริบทด้านการท่องเที่ยวใกล้เคียงกัน โดยเฉพาะจังหวัดที่อยู่ในบริเวณลุ่มน้ำโขง ซึ่งจะทำให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ และส่งผลดีทางด้านเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตที่ดีกับชุมชนท้องถิ่น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบริเวณลุ่มน้ำโขงจังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบริเวณลุ่มน้ำโขงจังหวัดอุบลราชธานี
3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบริเวณลุ่มน้ำโขงจังหวัดอุบลราชธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบริเวณลุ่มน้ำโขงจังหวัดอุบลราชธานี มีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ระยะตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบริเวณลุ่มน้ำโขงจังหวัดอุบลราชธานี กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้คัดเลือกแบบเจาะจงจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนบริเวณลุ่มน้ำโขง จำนวน 60 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการนำแบบสอบถามไปให้กลุ่มเป้าหมายตอบ จากนั้นนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปรผลโดยนำไปเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด

2. ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบริเวณลุ่มน้ำโขงจังหวัดอุบลราชธานี เป็นระยะของการพัฒนารูปแบบด้วยการสนทนากลุ่ม กลุ่มเป้าหมายเลือกแบบเจาะจงจากผู้เชี่ยวชาญที่มีส่วนที่เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบริเวณลุ่มน้ำโขงจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 12 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารหน่วยงานท่องเที่ยว พัฒนาชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุบลราชธานี ตัวแทนชุมชนที่มีการท่องเที่ยวบริเวณลุ่มน้ำโขง และนักวิชาการในพื้นที่เครื่องมือที่ใช้คือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบริเวณลุ่มน้ำโขงจังหวัดอุบลราชธานี เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการจัดสนทนากลุ่มโดยเปิดโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายทุกคนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบริเวณลุ่มน้ำโขงจังหวัดอุบลราชธานี และผู้วิจัยบันทึกข้อมูลด้วยอุปกรณ์บันทึกภาพ อุปกรณ์บันทึกเสียง วิเคราะห์ข้อมูล โดยการนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและสังเคราะห์ผลที่ได้ตามกรอบของเนื้อหา

3. ระยะที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบริเวณลุ่มน้ำโขงจังหวัดอุบลราชธานี เป็นการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบจากผู้ทรงคุณวุฒิ กลุ่มเป้าหมายคือผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยนำเอกสารรูปแบบและการประเมินไปมอบให้ผู้ทรงคุณวุฒิ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปรผลโดยนำไปเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยสภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบริเวณลุ่มน้ำโขงจังหวัดอุบลราชธานี

ผลการวิจัย พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.42$) และเมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่าการจัดการด้านทรัพยากรและกิจกรรมการท่องเที่ยว อยู่ในระดับสูงสุด ($\bar{X} = 3.52$) รองลงมาคือการจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการ ($\bar{X} = 3.45$) ตามลำดับ สำหรับการจัดการด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน อยู่ในระดับต่ำสุด ($\bar{X} = 3.30$) จากนั้นนำผลการวิจัยที่ได้ร่วมกับแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไปร่างรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบริเวณลุ่มน้ำโขงจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อนำไปพัฒนารูปแบบฯ ในระยะที่ 2

2. ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบริเวณลุ่มน้ำโขงจังหวัดอุบลราชธานี

ผลการวิจัย พบว่า ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบริเวณลุ่มน้ำโขงจังหวัดอุบลราชธานีมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ การดำเนินการและเงื่อนไขความสำเร็จ ดังนี้

1) **หลักการของรูปแบบ** คือ การดำเนินการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบริเวณลุ่มน้ำโขงจังหวัดอุบลราชธานีในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมและสร้างเครือข่าย ด้านการพัฒนาสิ่งดึงดูดใจ ด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากร และด้านการสร้างประโยชน์แก่ชุมชน เพื่อความมีประสิทธิภาพและสร้างประโยชน์แก่ชาวชุมชน

2) **วัตถุประสงค์ของรูปแบบ** เพื่อบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบริเวณลุ่มน้ำโขงจังหวัดอุบลราชธานีในด้านการมีส่วนร่วมและสร้างเครือข่าย การพัฒนาสิ่งดึงดูดใจ การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก การอนุรักษ์ทรัพยากร และการสร้างประโยชน์แก่ชุมชน

3) การดำเนินการ ประกอบด้วย

3.1) การมีส่วนร่วมและสร้างเครือข่าย มีการดำเนินการที่ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ในการจัดการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมการดำเนินการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมการติดตามและประเมินผล การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงการท่องเที่ยว

3.2) การพัฒนาสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว มีการดำเนินการที่ประกอบด้วย การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว การจัดการกิจกรรมให้เหมาะสมกับสภาพของพื้นที่ การจัดกิจกรรมอย่างหลากหลาย การจัดการกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม การให้ความรู้บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว การพัฒนาสินค้าท้องถิ่นที่ดึงดูดใจ

3.3) การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก มีการดำเนินการที่ประกอบด้วย การอำนวยความสะดวกด้านสถานที่ ด้านการคมนาคม ทางด้านที่พักและอาหาร การอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานอื่นๆ การอำนวยความสะดวกในด้านความรู้ การอำนวยความสะดวกในด้านบุคลากร การอำนวยความสะดวกในการประชาสัมพันธ์ และการอำนวยความสะดวกด้านความปลอดภัย

3.4) การอนุรักษ์ทรัพยากร มีการดำเนินการที่ประกอบด้วย การอนุรักษ์ปลูกจิตสำนึกผู้คนและเยาวชน การส่งเสริมความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรแก่ชาวชุมชน การกำหนดมาตรการการป้องกันและรักษาทรัพยากร การกำหนดนโยบายและแผนการจัดการทรัพยากรและสภาพแวดล้อม การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ และการจัดการอนุรักษ์ทรัพยากรอย่างต่อเนื่อง

3.5) การสร้างประโยชน์แก่ชุมชน มีการดำเนินการที่ประกอบด้วย การสร้างผลประโยชน์ทางด้านอาชีพและรายได้ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านความภาคภูมิใจ และด้านความรู้แก่ชุมชน

4) **เงื่อนไขความสำเร็จ** ได้แก่ ชาวชุมชนต้องให้ความสำคัญและร่วมมือในการจัดการท่องเที่ยว ผู้นำชุมชนต้องมีความเสียสละและเห็นความสำคัญในการรักษาทรัพยากร การท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องได้รับการบรรจุในแผนพัฒนาจังหวัด และภาครัฐต้องให้การส่งเสริมทางด้านนโยบายและงบประมาณอย่างต่อเนื่อง จากนั้นนำองค์ประกอบร่างรูปแบบฯ ที่ได้ไปทำเป็นแบบประเมินความเหมาะสมและเป็นไปได้โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ในระยะที่ 3

3. ผลการประเมินรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบริเวณลุ่มน้ำโขงจังหวัดอุบลราชธานี

ผลการประเมินรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบริเวณลุ่มน้ำโขงจังหวัดอุบลราชธานี จากผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่าโดยรวมรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบริเวณลุ่มน้ำโขงจังหวัดอุบลราชธานี มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$) และมีความเป็นไปได้ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละองค์ประกอบแล้วพบว่าหลักการของรูปแบบ มีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$) และมีความเป็นไปได้ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$) สำหรับวัตถุประสงค์ของรูปแบบ พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$) และมีความเป็นไปได้ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$) สำหรับการดำเนินการของรูปแบบ พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$) และมีความเป็นไปได้ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$) และเงื่อนไขความสำเร็จ พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$) และมีความเป็นไปได้ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$)

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การศึกษา ดังนี้

1. สภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบริเวณลุ่มน้ำโขงจังหวัดอุบลราชธานี พบว่าการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบริเวณลุ่มน้ำโขงจังหวัดอุบลราชธานีโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากชุมชนท่องเที่ยวบริเวณลุ่มน้ำโขงยังขาดการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพและความต่อเนื่องทั้งในด้านการตลาด การประชาสัมพันธ์ การบริการ และกิจกรรม โดยเฉพาะสิ่งที่เป็นจุดอ่อนอย่างยิ่งคือการมีส่วนร่วมชาวชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว

2. รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบริเวณลุ่มน้ำโขงจังหวัดอุบลราชธานีประกอบด้วย 1) หลักการ พบว่าหมายถึง การดำเนินการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบริเวณลุ่มน้ำโขงจังหวัดอุบลราชธานีในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมและสร้างเครือข่าย ด้านการพัฒนาสิ่งดึงดูดใจ ด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากร และด้านการสร้างประโยชน์แก่ชุมชน เนื่องจากการท่องเที่ยวโดยชุมชนบริเวณลุ่มน้ำโขงจะมีความเป็นรูปธรรมและเกิดความยั่งยืนได้นั้นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และมีองค์ประกอบ

ในการบริหารจัดการที่เป็นไปอย่างครอบคลุมสอดคล้องกับบริบทและกำจัดจุดอ่อนจากสภาพการบริหารงานที่ปรากฏในปัจจุบัน 2) วัตถุประสงค์ พบว่าเพื่อบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบริเวณลุ่มน้ำโขงจังหวัดอุบลราชธานีในด้านการมีส่วนร่วมและสร้างเครือข่าย การพัฒนาสิ่งดึงดูดใจ การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก การอนุรักษ์ทรัพยากรและการสร้างประโยชน์แก่ชุมชน เนื่องจากการที่จะทำให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนคงอยู่ได้นั้นหัวใจสำคัญอันดับแรกคือต้องมีการมีส่วนร่วมของชาวชุมชนและภาคีเครือข่ายต่างๆ ต่อมาคือการพัฒนาสิ่งดึงดูดใจต่างๆ และการอำนวยความสะดวกเพื่อจูงใจการมาเยือนของนักท่องเที่ยวจากที่ต่างๆ ที่จะนำไปสู่การสร้างงาน สร้างรายได้และกระจายรายได้ให้ชาวชุมชน รวมทั้งจะนำไปสู่การเห็นความสำคัญของภาครัฐในการที่จะเข้ามาพัฒนาด้านต่างๆ เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว ต่อมาคือการพัฒนาอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อการคงอยู่อย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชน และการสร้างประโยชน์แก่ชุมชนซึ่งก็นับเป็นสิ่งสำคัญและจูงใจในการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว 3) การดำเนินการ พบว่าประกอบด้วย การดำเนินการต่างๆ ดังต่อไปนี้

(1) การมีส่วนร่วมและสร้างเครือข่าย มีการดำเนินการที่ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ในการจัดการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมการดำเนินการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมการติดตามและประเมินผล การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงการท่องเที่ยว เนื่องจากการมีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการดำเนินการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ทั้งการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมสนับสนุนการท่องเที่ยวชุมชนในด้านต่างๆ เพื่อให้มีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเองได้ในภายภาคหน้า การมีส่วนร่วมของชาวชุมชนทั้งกระบวนการตั้งแต่ค้นหาปัญหา วางแผน ปฏิบัติ ติดตาม ประเมินผลและรับผลประโยชน์เพื่อให้พวกเขาได้ตระหนักในความเป็นเจ้าของและเป็นตัวหลักในการดำเนินการและรับผลที่เกิดขึ้นในการดำเนินการนั้นๆ อันจะส่งผลถึงแรงจูงใจในการอยากเข้ามาพัฒนาให้การท่องเที่ยวคงอยู่อย่างยั่งยืนและสืบทอดต่อรุ่นลูกหลาน และการสร้างเครือข่ายเพื่อให้เกิดการพึ่งพากันเป็นพลังอันเข้มแข็งในการจัดการท่องเที่ยว สอดคล้องกับการศึกษาของ Akdu and Pehlivan (2014) ที่พบว่าการจัดการด้านการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพนั้นเกิดจากแรงจูงใจในการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชน เพราะการมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน โดยเฉพาะการท่องเที่ยวที่มีการดำเนินการโดยชุมชน และการศึกษาของและการศึกษาของ Rungruang (2016) ที่พบว่า การรวมกลุ่มของชุมชนเพื่อจัดการการท่องเที่ยวและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นส่วนหนึ่งในองค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและภูซ้องคำ จังหวัดอุบลราชธานี

(2) การพัฒนาสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว มีการดำเนินการที่ประกอบด้วย การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว การจัดการกิจกรรมให้เหมาะสมกับสภาพของพื้นที่ การจัดการกิจกรรมอย่างหลากหลาย การจัดการกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม การให้ความรู้บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และการพัฒนาสินค้าท้องถิ่นที่ดึงดูดใจ เนื่องจากการพัฒนาสิ่งดึงดูดใจ เช่น กิจกรรมต่างๆ การให้ความรู้

และสินค้าพื้นถิ่น โดยเฉพาะกิจกรรมและสินค้าที่ดึงดูดใจและมีความเป็นเอกลักษณ์จะทำให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีความน่าสนใจดึงดูดนักท่องเที่ยวที่นิยมการท่องเที่ยวประเภทนี้จากที่ต่างๆ ให้มาเยือน รวมทั้งอาจทำให้เกิดการขยายฐานไปยังนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นให้มาสนใจการท่องเที่ยวประเภทนี้ อันจะส่งผลทางด้านการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและนำไปสู่ความก้าวหน้าและยั่งยืนของการท่องเที่ยวโดยชุมชน บริเวณลุ่มน้ำโขงต่อไป สอดคล้องกับการศึกษาของ Kontogeorgopoulos et al. (2015) ที่พบว่าการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ที่มีการพักค้างได้รับความนิยมนักท่องเที่ยวมากกว่ากว่าการท่องเที่ยวแบบวันเดียว เนื่องจากได้รับประสบการณ์ที่น่าประทับใจในการท่องเที่ยวที่สามารถสัมผัสบรรยากาศความเป็นชนบทและสัมผัสวิถีชีวิตชาวชุมชนได้มากกว่า และการศึกษาของ Klinmeang (2015) ที่พบว่าการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลายและเป็นเอกลักษณ์ เป็นหนึ่งในแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนคลองบางหลวง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร และการศึกษาของ Thongchim (2015) ที่พบว่าการสร้างมูลค่าเพิ่มให้การท่องเที่ยวของชุมชนโดยการยกระดับสินค้าและบริการของชุมชน เป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะลันตา จังหวัดกระบี่

(3) การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก มีการดำเนินการที่ประกอบด้วย การอำนวยความสะดวกด้านสถานที่ ด้านการคมนาคม ทางด้านที่พักและอาหาร การอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานอื่นๆ การอำนวยความสะดวกในด้านความรู้ การอำนวยความสะดวกในด้านบุคลากร การอำนวยความสะดวกในการประชาสัมพันธ์ และการอำนวยความสะดวกด้านความปลอดภัย เนื่องจากธรรมชาติของผู้คนโดยทั่วไปนั้นต่างก็นิยมในความสะดวกสบาย โดยเฉพาะจากการท่องเที่ยวซึ่งถือว่าเป็นกิจกรรมเพื่อการพักผ่อนในรูปแบบหนึ่ง ดังนั้นแหล่งท่องเที่ยวใดที่มีความสะดวกสบายนับตั้งแต่การเดินทาง การเข้าไปอยู่อาศัย และกิจกรรมที่กระทำในสถานที่นั้น แหล่งท่องเที่ยวนั้นก็สร้างแรงจูงใจและความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวให้อยากไปเยือนรวมทั้งการกลับมาเยือนอีกครั้ง ดังการวิจัยที่พบว่า อาหาร ที่พัก การใช้ภาษาในการสื่อสาร และที่จอดรถ เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่สำคัญในการสร้างความพึงพอใจและมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวในการมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ (Kumaran, Kannan & Milton, 2013) ที่พบว่าการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว เป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ (Thongchim, 2015) และการศึกษา (Toeypho, 2016) ที่พบว่าการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ระบบน้ำประปา ไฟฟ้า ห้องน้ำ อาคารที่พัก ป้ายข้อมูลภายในพื้นที่ บุคคลที่ให้ข้อมูล ร้านอาหาร ถนนป้ายบอกทางแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และการประชาสัมพันธ์ เป็นหนึ่งในแนวทางพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยววัฒนธรรมโฮมสเตย์โดยชุมชนอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา

(4) การอนุรักษ์ทรัพยากร มีการดำเนินการที่ประกอบด้วย การอนุรักษ์ปลูกจิตสำนึกผู้คนและเยาวชน การส่งเสริมความรู้ในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรแก่ชาวชุมชน การกำหนดมาตรการป้องกันและรักษาทรัพยากร การกำหนดนโยบายและแผนการจัดการทรัพยากรและสภาพแวดล้อม การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ และการจัดการอนุรักษ์ทรัพยากรอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากสิ่งที่เป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวโดยชุมชนบริเวณลุ่มน้ำโขงคือทรัพยากรการท่องเที่ยว การคงอยู่หรือเสื่อมสลายของทรัพยากรจะส่งผล

กระทบที่สำคัญต่อการท่องเที่ยว ดังนั้น จึงต้องมีการดำเนินการในการอนุรักษ์ทรัพยากรอย่างครอบคลุมและเป็นมาตรการที่หวังผลในระยะสั้น ได้แก่ การกำหนดมาตรการป้องกันรักษา การกำหนดนโยบายและแผนการจัดการ และมาตรการในระยะยาว เช่น การปลูกจิตสำนึกและการส่งเสริมความรู้คนในชุมชน เพื่อให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนสามารถดำรงอยู่อย่างยั่งยืน ดังผลการวิจัยที่พบว่า “ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนประสบความสำเร็จคือการรักษาความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้คงอยู่” (Amir & others, 2015) “การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติชุมชน ให้คงไว้ซึ่งความอุดมสมบูรณ์เป็นส่วนหนึ่งในองค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างวังแซ่และภู้องคำ จังหวัดอุบลราชธานี” (Rungruang, 2016)

(5) การสร้างประโยชน์แก่ชุมชน มีการดำเนินการที่ประกอบด้วย การสร้างผลประโยชน์ทางด้านอาชีพและรายได้ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านความภาคภูมิใจ และด้านความรู้แก่ชุมชน เนื่องจากประโยชน์ต่างๆ ทั้งในด้านวัตถุ ด้านจิตใจ และทั้งเพื่อส่วนตนและส่วนรวมที่คนในชุมชนจะได้รับนั้นเป็นหัวใจสำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งจะเป็แรงจูงใจที่จะนำไปสู่การเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาขับเคลื่อนการท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตนให้ประสบผลสำเร็จดังผลการวิจัยที่พบว่า ที่พบว่าโฮมสเตย์จากการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นแนวทางหนึ่งในการสร้างรายได้ให้กับชุมชนที่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในการขจัดความยากจนและสร้างโอกาสในการสร้างงาน (Amir et al., 2015) และ การรับผลประโยชน์ของชุมชน เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี (Ruangkalapawongse, 2015)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการวิจัยประกอบด้วยข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 แหล่งท่องเที่ยวชุมชนอื่นที่มีการบริหารจัดการโดยชุมชน โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรืออยู่ในบริเวณลุ่มน้ำ ควรนำรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบริเวณลุ่มน้ำโขงจังหวัดอุบลราชธานีไปใช้ หรือนำไปประยุกต์ใช้บางส่วนให้เข้ากับสภาพการณ์ของตน

1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดอุบลราชธานี ควรนำผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยนี้ไปกำหนดเป็นนโยบายและแผนการดำเนินงาน เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยชุมชนของจังหวัดให้มากขึ้น

1.3 ภาครัฐโดยกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาควรมีนโยบายเชิงรุกในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีอยู่แล้ว และแสวงหาชุมชนที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว เพื่อสนับสนุนการสร้างอาชีพให้คนในท้องถิ่นที่จะช่วยลดปัญหาความแออัดจากการอพยพแรงงานเข้าไปในเมืองใหญ่

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือบริเวณลุ่มน้ำโขงจังหวัดอุบลราชธานี

2.2 ควรศึกษาเรื่องการพัฒนาตัวชี้วัดปัจจัยความสำเร็จในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างครอบคลุมในทุกมิติ

2.3 ควรศึกษาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการสร้างหรือพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวที่มีการดำเนินการโดยชุมชน และสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในภูมิภาคนี้ให้เป็นเครือข่ายเดียวกัน

References

- Akdu, U. and Pehlivan, N. (2014). *Social Participation in Sustainable Tourism Development*. Gumushane: Gumushane University Turkey.
- Amir, A. et al., (2015). Sustainable Tourism Development: A Study on Community Resilience for Rural Tourism in Malaysia. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, (168), 116-122.
- Department of Tourism. (2012). *Strategic Plan and Strategy for Tourism Development 2012 - 2016*. Bangkok: Department of Tourism Ministry of Tourism and Sports.
- Klinmeang, J. (2015). *Guidelines for Tourism Management A Case Study: Cultural Attraction Klong Bang Luang Community Phasi Charoen Bangkok*. Thesis Master. National Institute of Development Administration.
- Kontogeorgopoulos, N., et al. (2015, January). Homestay Tourism and the Commercialization of the Rural Home in Thailand. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 20(1), 29-50.
- Kumaran, S., Kannan R. & Milton, T. (2013). Tourist Satisfaction with Cultural/Heritage Sites at Madurai. *Asia Pacific Journal of Marketing & Management Review*, 2(3), 62-68.
- Ministry of Tourism and Sports. (2011). *National Tourism Development Plan 2012-2016*. Bangkok: Ministry of Tourism and Sports.
- Office of National Economics and Social Development Board (NESDB). (2007). *The National Economics and Social Development Plan no.11, 2007-2011*. Bangkok: NESDB.

- Oknation. (2018). *Development in the Mekong Basin*. Retrieved March 2, 2018, from <http://oknation.nationtv.tv/blog/uniformedscholars/2011/08/05/entry-2>
- Prachachat. (2018). *Keep an eye on the Thai tourism year 2018*. Retrieved March 2, 2018, from <https://www.prachachat.net/tourism/news-95937>
- Ruangkalapawongse, S. & Ruangkalapawongse, A. (2015). *Cultural Tourism Management by Participative Approach in Koh Kret Community Amphur Pak Kret, Nonthaburi*. Thesis Master. Suan Dusit University.
- Rungruang, N. (2016). *The Components of Community Best Tourism Affecting Tourism Development at Angwangkea and Pukongkam in Kutkhaopun District Ubonratchathani Province*. Thesis Master. Mahasarakham: Mahasarakham University.
- Thongchim, P. (2015). *Managing collaboration in Community Based Tourism on Lanta Island, Krabi Province*. Thesis Master. Prince of Songkla University.
- Toeypho, K. (2016). *Homestay Culture: Developing Model of Management Tourism by Community Wang Nam Khiao District Nakhon Ratchasima Province*. Thesis Master. Mahasarakham: Mahasarakham University.
- Ubon Ratchathani Tourism and Sports Office. (2014). *Ubon Ratchathani province information*. Ubon Ratchathani: Ubon Ratchathani Tourism and Sports Office.
- 362 degree. (2018). *Thailand tourism situation 2017*. Retrieved March 5, 2018, from <http://www.362degree.com>